

Ausiàs March, Roís de Corella,
Jordi de Sant Jordi

Tres poetes del Segle d'Or

A cura de Rosa Borràs i Vicent Borràs

ELS NOSTRES AUTORS

bromera

LO SETGE D'AMOR*

Ajustat vei d'Amor tot lo poder
e sobre me ja posat son fort siti,
si que no em val força, engeny ne sauber;
tant sui destrets que no em tinc gens per quiti
de pedre el cors, l'arma e tots los bes,
car ja no puc sofrir la vida estreta
ne el tresnuitar; tan fort càrrec hai pres,
per què la fi me convendrà que em reta.

Burgs ne castells no crei tant se tingués
a poder gran sens fornida retreta
e bona gent que l'hage ben defés,
i ab tal socors si es té, fa raisó dreta.
Mas eu, qui sui tan flacs per defensar,
sens mur, sens vall, sens merlet ne verdesca,
que de mes gens no pusc gaire fiar,
vejats si estic en so que tost peresca.

Mei sospir son le trabuc que eu despar,
que altre millor no tenc de què em servesca;
e li gemecs bombardes per tirar
en contra lei que puny que em destroesca.
E vets així tots los pertrets que eu hai,

EL SETGE D'AMOR

Veig reunit tot el poder d'Amor,
que sobre mi ha posat el seu fort setge,
de manera que no em val força, ni enginy ni saviesa;
estic tan forçat que no em veig gens lliure
de perdre el cos, l'ànima i tots els béns,
perquè ja no puc suportar la vida oprimida
ni les nits despert; tinc una càrrega massa gran,
per això em convindrà que a la fi em rendisca.

No crec que una ciutat o un castell hagen resistit tant
a tan gran poder sense una abundant protecció
i sense bona gent que els haja defensat bé,
i si es disposa d'aquestes ajudes, la raó s'imposa.
Però jo, que tinc tan poca defensa,
sense mur, sense vall, sense merlet ni verdesca,**
que, de les meues gents, no em puc fiar gaire,
vegeu si no estic en condicions de morir prompte.

Els meus sospirs són els trabucs que dispare,
perquè no tinc res millor de què servir-me;
i els gemecs, bombardes per tirar
contra ella que agullona per destruir-me.
I heus ací tot l'equipament que tinc,

ab què em defén mon cor dins en sa força;
mas bé us sai dir que no creu que jamai
per llur força d'aicest perill estorça.

Li meis cinc senys me donen plus d'esmai,
car són mas gens ez algú no m'esforça,
que ans vei que bé a cascú d'ells li plai
que eu perda tot quant hai fins a l'escorça.
E doncs, vejats si em faran traiment:
no puc campar, cert, a la derreria,
que eu los hai vist estar a parlament
ab l'enemics tractajant que m'aucia.

Oh, Déu! Bé m'han trasit mei ull, dolent,
trist, envejós, que així perdut me sia!
Bé m'han trasit mei cinc senys follament;
bé m'ha trasit mon cor per glotonia;
sí que m'han duit en lo pus estrem dan
que ja no em sai de me quin partit prenda,
e no em pusc ja tenir, pus d'er anan
no vei ni trob qui m'ajut ni em defenda.

Tornada

Reina d'honor, en lloc de capitan
me don a vós e em ret dins vostra tenda,
ab què em salvets la vida sens engan,
e si no ho fets non haurets bona esmenda.

amb el qual el meu cor reforçat em defensa;
però us sé dir que no crec que mai més
em salve d'aquest perill per la seua força.

Els meus cinc sentits em donen més defalliment,
perquè són les meues gents, i no m'ajuden,
ja que veig que els plau ben bé a cadascun d'ells
que jo perda tot el que tinc fins a l'escorça.
Així doncs, vegeu si em traïran:
certament, al remat, no puc escapar,
perquè jo els he vist com parlaven
amb l'enemic pactant com matar-me.

Oh, Déu! Bé m'han traït els meus ulls, dolent,
trist, envejós, que d'aquesta manera m'haja de perdre!
Bé m'han traït els meus cinc sentits follament;
bé el meu cor m'ha traït per glotonia;
així m'han dut al dany més extremat,
que ja no sé quin partit he de prendre,
i ja no em puc aguantar, perquè d'ara endavant,
no veig ni trobe qui m'ajude ni em defense.

Tornada

Reina d'honor, com a capità
em done i em rendisc a vós dins la vostra tenda,
a condició que em salveu la vida sense engany,
i, si no ho feu, no tindreu bona recompensa.

Endreça

Amors, Amors, no veï que hajats fet tan
de vençre hom vençuts que vós se renda;
mas Jordi es ret que vos absol lo dan
fins com és morts; que en algun temps se renda!

Endreça

Amor, Amor, no veig que hàgeu fet gran cosa
vencent un home vençut que a vós es rendeix;
però Jordi es rendeix i us absol del dany
fins i tot mort; que alguna vegada es restituisca!

* En aquest poema i el següent, hem preferit mantenir algunes rimes a regularitzar ortogràficament alguns acabaments.

** Construcció de fusta que fa d'escut en torres i muralles.

COMIAT

Sovint sospir, dona, per vós, de lluny,
e sospirant va creixent ma follia
de vostra amor, que enaixí fort me puny
que em gira gauig en gran melancolia
quan me record del vostre departir
que a far me ve de vostra bella vista
e del comiat que pendrai al partir,
tant que tristor m'assauta i em conquista.

Certes, bé sai que em valgra més morir,
com fec Sant Peyr o Sant Joan Batista,
a cruel mort, que en aicest punt venir
de veure tal cerimònia trista,
que del pensar ne perd sauber e seny
e vau com folls parlant en oradura
ab mi meseis, e si algú diu que em seny
eu li respon rasó fora mesura.

Mas fina amor aras tan fort m'estreny,
ans del partir no vull en tal pressura
metre mos ulls, car no em valdria seny,
arts ne saber; mas pus que és ma ventura
que així forçat m'hai de vós a llunyar,

COMIAT

Sovint, dama, de lluny sospire per vós,
i sospirant va creixent la meua follia
pel vostre amor, que em fereix de manera tan forta
que la joia esdevé gran melancolia
quan pense en la vostra absència,
això m'ho causa la vostra bella contemplació
i el comiat que en prendré en partir,
tant que la tristor m'assalta i em conquista.

Certament, bé sé que em valdria més morir,
com féu sant Pere o sant Joan Baptista,
de mort cruel, que arribar en aquest punt
de veure aquesta cerimònia trista,
perquè, de pensar-ho, perd la saviesa i el seny
i vaig com un foll parlant oradament
amb mi mateix, i si algú em diu que tinga seny,
jo li responc raons desmesurades.

Però l'amor fidel m'estreny tan fort,
que, abans de partir, en perill no vull
posar els meus ulls, perquè no em valdrien ni el seny,
ni l'art ni la saviesa; però, com que és la meua ventura
que de manera forçada jo m'haja d'allunyar de vós,

lo comiat prenc er per tota vegada
del vostre cors, bell e llinde sens par,
e llaix mon cor en la vostra posada.

Oh, Déu! E com porai de mort campar
quan me veurai sols, ab pensa torbada,
en un vaixell de fust lai en la mar,
absent de vós, llunyats d'esta encontrada?
Mi recordant que em serai tan llunyats
del país dolç on vostre cors habita,
lladoncs morís, si com desesperats,
malesint mi, fortuna i mala dita.

A Déu coman, bella, vostres beutats;
vostre capteny que tots mals foragita.
A Déu coman a vós, que el món honrats,
que al mig del cor portats Honor escrita.
A Déu coman vostre amorós esguard
ab què em trasqués lo cor d'on se devisa.
A Déu vos don, aras, puix que eu me part
de la mellor que mai vestís camisa.

Reina d'honor, eu sui en tota part,
o vius o morts, vostres en tota guisa;
e prec a Dieu que ja de mal no em guard
si eu part l'amor que hai ins mon cor asisa.

m'acomiade ara per sempre
del vostre cos, bell i bonic, sense igual,
i deixe el meu cor en la vostra estança.

Oh, Déu! I com podré escapar de la mort
quan em veuré sol, amb el pensament torbat,
en un vaixell de fusta allà en la mar,
absent de vós, i allunyat d'aquesta contrada?
Quan pense que em trobaré tan allunyat
del país dolç on habita el vostre cos,
llavors moriria, com un desesperat,
maleint la meua fortuna i la mala sort.

A Déu, bella, encomane les vostres belleses;
el vostre capteniment que foragita tots els mals.
A Déu us encomane, que honoreu el món,
perquè al mig del cor porteu escrit l'Honor.
A Déu encomane la vostra mirada amorosa
amb la qual em vau traure i separar el cor.
A Déu us confie, ara, perquè em separe
de la millor que mai ha vestit camisa.*

Reina d'honor, a tot arreu, jo sóc,
viu o mort, vostre de qualsevol manera;
i pregue a Déu que no tinga cura del meu mal,
si jo em separe de l'amor que tinc instal·lat dins el cor.

* «la millor que mai vestís camisa», és a dir, 'la millor de les que ha existit mai'.

ESTRAMPS

Jus lo front port vostra bella semblança
de què mon cors nit e jorn fa gran festa,
que remirant la molt bella figura
de vostra faç m'és romasa l'empremta
que ja per mort no se'n partrà la forma;
ans quan serai del tot fores d'est segle,
cells qui lo cors portaran al sepulcre
sobre ma faç veuran lo vostre signe.

Sí com l'infants quan mira lo retaule
e, contemplant la pintura ab imatges
ab son net cor, no lo'n poden gens partre
—tant ha plaser de l'aur qui l'environa—,
atressí em pren davant l'amorós cercle
de vostre cors, que de tants béns s'enrama,
que mentre el vei mas que Déu lo contemple;
tant hai de joi per amor qui em penetra.

Així em té pres e liats en son carçre
amors ardents, com si estés en un cofre
tancat jus claus, e tot mon cors fos dintre,
on no pusqués mover per nullencontre;
car tant és grans l'amor que us hai e ferma

ESTRAMPS

Sota el front porte el vostre bell rostre,
per la qual cosa el meu cos fa gran festa nit i dia,
ja que remirant la molt bella figura
m'ha quedat l'empremta de la vostra cara
de tal manera que ni la mort no n'esborrarà la forma;
sinó que, quan seré del tot fora d'aquest món,
aquells que portaran el cos al sepulcre
veuran el vostre signe sobre la meua cara.

Així com l'infant que mira el retaule
i, contemplant la pintura amb imatges
amb el seu cor net, no l'en poden apartar gens
—tant és el plaer de l'or que l'envolta—,
igualmente em passa davant el cercle amorós
del vostre cos, que s'engalana de tants béns,
que, mentre el veig, el contemple més que a Déu:
tanta és la joia que em penetra per amor.

Així em té pres i lligat en la seua presó
l'amor ardent, com si estiguera en un cofre
tancat amb clau, i tot el meu cos dins
sense que poguera fugir per cap lloc;
perquè l'amor que us tinc és tan gran i ferm

que lo meu cor no es part punt per angoixa,
bella, de vós, ans és çai ferm com torres
e sol amar a vós, blanca colomba.

Bella sens par ab la presença noble,
vostre bell cors, bell fec Déu sobre totes,
gais e donós, lluu pus que fina pedra,
amorós, bells, plus penetrants que estella;
d'on quan vos vei ab les autres en flota
les jusmetets, sí com fai lo carboncles
que de virtuts les fines pedres passa:
vós ets sus lei com l'astors sus l'esmirle.

L'amor que us hai en totes les parts m'ascla
car non amec pus coralment nulls hòmens;
tan forta amor com cesta que el cor m'obre
no fonc jamais en null cors d'hom ne arma.
Mas sui torbats que no fonc Aristòtils
d'amor qui m'ard e mos cinc senys desferma;
co'l monjos bos que no es part de la cetla
no es part mon cors de vós tant com dits d'ungla.

Oh cors donós, net de frau e delicte!,
prenets de me pietats, bella dona,
e no sofrats que's amant-vos peresca,
pus que eu vos am mais que nulls homs aferma;
per què us soplei a vós que ets le bells arbres
de tots bos fruits on valor grans pren sombra,

que el meu cor per cap angoixa no s'aparta
de vós, bella, sinó que es manté ferm com una torre
i sols us estima a vós, blanca coloma.

Bella sense igual, amb la noble presència,
el vostre bell cos, Déu el féu més bell que els altres,
alegre i graciós, brilla més que una pedra fina,
amorós, bell, més penetrant que una estrella;
per això, quan us veig amb les altres
les sobrepassau, com fa el robí,
que supera les pedres precioses en virtuts:
vós excel·liu sobre elles com l'astor sobre l'esmerla.*

L'amor que us tinc m'ascla per totes les parts
perquè cap home no ha estimat tan intensament;
un amor tan fort com aquest, que m'obri el cor,
no s'ha donat en cap cos ni ànima d'home.
Estic més torbat que no ho va estar Aristòtil
per l'amor que em crema i em desferma els cinc sentits;
com el bon monjo que no s'aparta de la cel·la,
el meu cos no s'aparta de vós, com el dit de l'ungla.

Oh cos graciós, net de frau i de delictel,
tingueu pietat de mi, bella dama,
i no permeteu que muira amant-vos,
ja que us ame a vós més del que puga afirmar cap home;
per la qual cosa us suplique a vós que sou el bell arbre
de tots els bons fruits, on el gran valor pren l'ombra,

que em retenyats en vostra valent cambra,
pus vostre sui e serai tant com visca.

Tornada

Mos rics balais, cert vós portats le timbre
sus quantes són e'l mundanal registre,
car tots jorns naix en vós cors e revida
bondats, virtuts, més que en Pentasilea.

que em retingueu en la vostra valuosa cambra,
ja que sóc vostre i ho seré tant com visca.

Tornada

Mon ric balaix,** certament vós porteu la corona
millor que totes les que són en el registre mundanal,
perquè tots els dies naix i reviu en el vostre cos
la bondat i la virtut, més que en Pentesilea.***

* L'astor i l'esmerla són dos ocells de la família dels falcònids. L'astor, però, és molt més gran que l'esmerla.

** Robí.

*** Personatge mitològic: reina amazona, heroïna de la guerra de Troia.